



**Datum**

13 december 2021

**Kenmerk**

BBPZ/MvR/RBos/21-109

**Aan**

Tweede Kamer der Staten-Generaal  
t.a.v. Vaste commissies voor EZK en cc BZK

**Onderwerp**

Debat over Klimaatnota

Geachte leden van de commissie voor Economische Zaken en Klimaat,

Woensdag 15 december bespreekt u in het commissiedebat de Klimaatnota van 2021. Een belangrijke conclusie uit de monitor is dat Nederland de klimaatdoelstellingen nog niet lijkt te behalen. In de miljoenennota 2022 zijn klimaat- en energiemaatregelen opgenomen die voor extra emissiereductie moeten zorgen. Aedes onderstreept de belangrijke rol die hierin is weggelegd voor de gebouwde omgeving. Het is positief dat er extra middelen beschikbaar worden gesteld om daarmee een tandje bij te kunnen zetten.

Vanwege het belang van de gebouwde omgeving willen we u een aantal belangrijke aandachtspunten meegeven bij de voorgestelde maatregelen om de beoogde versnelling in de sociale huursector te kunnen realiseren.

1. Stimulering Hybride Warmtepompen: Stimuleren als tussenstap naar aardgasvrij positief, normering is echter niet effectief.
2. Nationaal Isolatieprogramma: Focus op lage labels is goed, maar aantal woningen dat verduurzaamd kan worden, wordt overschat.
3. Europees herstelfonds (RFF): Laat de kans niet liggen om middelen ook voor verduurzaming van de koop- en huursector te benutten.
4. Uitdaging *split incentive*: Investeren voor verduurzaming blijft vaak onrendabel.

**Ad 1) Stimulering hybride warmtepompen**

Aedes onderkent dat de hybride warmtepomp een belangrijke rol kan spelen in het reduceren van de aardgasvraag van de gebouwde omgeving, in het bijzonder voor woningen die richting 2050 achteraan de planning staan om van het gas afgekoppeld te worden of die niet over kunnen naar een warmtenet

of all-electric. Dat de maximale subsidie op investeringen in hybride warmtepompen van 20% naar 30% gaat, is daarom positief.

De staatssecretaris lijkt via de Europese route op zoek naar meer speelruimte voor normering.

Over een stimuleringsmaatregel middels normering spreken wij onze zorgen uit:

1. Het plaatsen van een hybride warmtepomp moet samengaan met gepaste isolatiemaatregelen. Door normering komt het moment voor vervangen van de mono cv-ketel daar los van te staan. Het installeren van een hybride warmtepomp in een woning die niet voldoende geïsoleerd is, levert amper gasbesparing op.
2. In appartementencomplexen zal het voor corporaties, andere verhuurders en VvE's lastig zijn om hybride warmtepompen te installeren, met name vanwege de buiten-units.
3. Daarnaast is het relevant wat het einddoel is voor verwarming van de woning. Indien dat aansluiting op een warmtenet, of all-electric is, is de kans groot dat de hybride warmtepomp niet voor de technische levensduur wordt benut. Normering kan resulteren in onnodige extra kosten voor installatie en verspilling van materiaal door het niet uitnutten van de technische levensduur van de installatie.
4. Tenslotte maakt Aedes zich zorgen over de uitvoeringscapaciteit bij zowel producenten van hybride warmtepompen als installateurs. Indien voldoende uitvoeringscapaciteit niet geborgd wordt, kan dit leiden tot tekorten en kostenverhogingen, wat de betaalbaarheid van de transitie niet ten goede komt.

## **Ad 2) Het Nationaal isolatieprogramma**

Het is positief dat het nationaal isolatieprogramma (NIP) zich richt op woningen met de laagste isolatiewaarden.

1. In "Aandachtspunten Bij De Klimaat- En Energiemaatregelen Uit De Miljoenennota 2022" wordt vermeld dat er 44.000 woningen geïsoleerd kunnen worden voor gemiddeld €9.000 per woning. Wij plaatsen daar vraagtekens bij. In de praktijk ligt de benodigde investering voor isoleren tot de Standaard vele malen hoger dan hier ingeschat wordt. Wij denken dat 44.000 woningen binnen dit budget niet haalbaar is.
2. Voor woningen waarbij het mogelijk is om een zeer grote labelsprong te maken, moet ook de ventilatie aangepakt worden. Hoewel dit benadrukt wordt in de brief "Hoofdlijnen nationaal isolatieprogramma" van 12 november, komt niet duidelijk terug dat de middelen uit het isolatieprogramma ook voor ventilatie benut kunnen worden. Ons advies is om ook middelen voor ventilatie-maatregelen (specifiek i.c.m. isolatie) beschikbaar te stellen.
3. Binnenlandse Zaken zal kijken naar randvoorwaarden voor natuurinclusief en circulair isoleren. Het is logisch en helpt bij de CO<sub>2</sub> doelstellingen om naar de milieu-impact van isolatie te kijken. Hierbij benadrukt Aedes dat dit voor het tempo van isoleren van woningen met lage energielabels geen drempels (financieel, beperkt beschikbare techniek, capaciteit) moet opwerpen.

## **Ad 3) Europees Herstelfonds (RFF) breder inzetten**

Extra middelen voor verduurzaming kunt u via het Europees Herstelfonds benutten. De zogenaamde RRF-gelden zijn bij uitstek hiervoor geschikt. Uw Kamer heeft hierover eerder al moties aangenomen. We vragen u het kabinet te vragen dit te effectueren voor huur- en koopwoningen en niet alleen voor Rijksvastgoed, zoals nu lijkt te worden voorgesteld door het ministerie van Financiën.

**Ad 4) Uitdaging *split incentive***

Investeren voor verduurzaming blijft vaak onrendabel. Stijgende bouwkosten, mogelijke afbouw van de salderingsregeling en complexe regelingen zorgen voor onnodige vertraging.

Mocht u vragen hebben of nadere informatie willen, neemt u dan gerust contact op met mijn collega Richard Bos, via [r.bos@aedes.nl](mailto:r.bos@aedes.nl) of op 06-51926072.

Met vriendelijke groet

Aedes vereniging van woningcorporaties

Martin van Rijn  
voorzitter